

UPCYCLING

+
– **gamla material**

+

Upcycling är en del av lösningen. Att använda restmaterial för att tillverka ännu bättre produkter. Gamla säkerhetsbälten blir pallar, slitna LP-skivor blir fruktskålar och drivved kan förvandlas till vackra lampor.

[Av Emil Sergel]

får nytt liv

– Jag märkte att många material

inte ingick i kretsloppet, utan slutade på soptippen. Då fick jag idén att börja använda resurserna istället, säger Inghua Ting.

Hon grundade det engelska designföretaget Ting 2000. Efter att ha forskat kring framtidens tyger under ett par år i Japan började hon på allvar fundera över hur man skapar en hållbar utveckling och såg möjligheter att investera tid och energi i gamla material.

– Nu designar jag olika möbler som bara består av gamla säkerhetsbälten. Hängmattor, pallar och kuddar vävs ihop av material som tidigare slutade på soptippen, säger hon.

En intressant produkt som Ting tillverkar är vintagegolv av gamla skärp. Olikt något annat.

– Det handlar om att se kreativa möjligheter, säger Inghua Ting.

99 procent av allt vi handlar är skräp inom sex månader, hävdar många forskare. 99 procent. Det kräver förändring. Upcycling är en del av lösningen på problemet med våra växande sopberg. Att återuppliva gamla material är en naturlig utveckling av återvinningsprocessen. Men istället för att återvinna en petflaska till en petflaska så uppgraderas materialen.

Ordet upcycling myntades av William McDonough och Michael Braungart, som skrev boken "Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things" 2002. De definierade upcycling som en metod för att ta avfall och restmaterial och omvandla det till något som har ett större värde.

LP-skivor blir skålar

Jeff Davids är en designer baserad i New York City. Under de senaste 15 åren har han arbetat med att göra design av gamla prylar. Han fokuserar sitt jobb på att ändra vårt förhållande till gamla vardagssaker till intressanta och överraskande upplevelser. Mest känd är han för sitt arbete med gamla LP-skivor. Han har

[Vänster]
Jeff Davids är en New York designer som prisats för sina LP skålar.

kontrakt med skivbutiker längs hela den amerikanska östkusten och får gamla repiga skivor skickad till sig. Med sitt motto att "re-present och re-imagine" olika material har han vunnit stor framgång i designvärlden. De mest kända produkterna är skålar och armband formade av LP-skivor.

– Hittills har vi upcyclat över 400 000 skivor och det är bara början, säger Jeff Davids.

Det franska designföretaget Bleu Nature tillverkar möbler av drivved.

– Jag blev överväldigad. Materialet var inte bara oanvänt utan också övergivet. Ett material med en livshistoria som jag kunde ge nytt liv åt, säger Frank Lefebvre.

Men för Frank är upcycling ingen nyhet. Hans företag Bleu Nature har använt drivved de senaste 15 åren. Deras arbete handlar mycket om respekt för det unika, för det som naturen redan format.

UPCYCLING

– När vi designar behöver vi känna in materialet. Processen tar mycket tid och varje produkt vi skapar är unik.

Vill rädda planeten

Till en början var drivveden ett sätt att utgå från ett billigt material, sedan blev Frank medveten om att det var ett sätt att rädda planeten. Så varje år ger sig företaget ut längs Frankrikes kuster och samlar in drivved. Ingen del är för liten för att försummas, och samtidigt som drivveden samlas in så städas annat skräp bort.

– Väl hemma i vår bas så sorteras allt material. Det praktiska är att materialet inte behöver gå, havsvattnet har behandlat träet i årtal.

Designprocessen är ett samspel mellan fransk teknik och naturens eget arbete. Resultaten är unika möbler som inte är likt något annat. Lamporna består av ringlande trä, ofta på en betongbas. Fåtöljerna, pallarna och sofforna andas natur och hållbarhet.

Hur ser du på upcycling?

– Jag tror man måste ställa om sig. Att utgå från planetens behov. Jag vill att det jag gör ska vara i samklang med naturen och verka tillsammans med den.

Hur utvecklas det arbetet då?

– Jag vill att Bleu Nature ska vara en referenspunkt för designbranschen. Jag hoppas att fler går i våra fotspår. Men det gäller också att utvecklas. Jag letar hela tiden efter material som formats av naturen, efter naturens egen erosion.

Frank Lefebvre pratar om Slow design. Att ta tid på sig att skapa design för hand i små serier. Att låta tiden vara en stor inspelande faktor i framställningen.

– Jag vill stå som en motvikt mot designindustrin som skapar repetition och istället skapa unika objekt.

Upcycling mitt i glasriket

Men det finns också på närmare håll och i betydligt mindre skala. Närmare bestämt i de småländska skogarna, mitt i glasriket. Här driver Leif Hauge en liten glashytta med fokus på upcycling. De använder gamla ketchupflaskor, tomglas, vinflaskor och whiskeyflaskor och omformar dem till vinglas, karaffer och vaser. Efter ett antal avtagsvägar ringlar sig den sista grusvägen in till glashytan. Leif tar emot och sitter och gör karaffer av små Ramlösaflaskor.

– Jag fick idén 1991. Jag blev arbetslös från ett annat glasbruk men ville fortsätta jobba med glas. Att ha en stor smältugn kräver investeringar som jag inte hade så jag började återanvända gamla tomglas. Det tog två år av experiment innan jag hittade rätt, men sedan tog det fart, säger Leif.

Nu tillverkas cirka 6000 produkter varje år i glashytan. Miljövinstererna är enorma i jämförelse med ett vanligt glasbruk. Leifs glashytta använder bara en fjärdedel av den energi som går åt vid nyproduktion av glas. De stora smältugnarna som då krävs slukar stora mängder energi och orsakar utsläpp.

I utställningen står tusentals glas. Man kan ibland försöka gissa sig till vad vasen var i sitt tidigare liv. Ibland lite klurigt. Ofta ser man det direkt. Ölglasen som tillverkas av gamla ölflaskor är en storsäljare. Processen är kort. Från skräp till tillbringare på några minuter. Med van hand driver Leif ut tomglaset och omformar det till nya uppdrag. Det ser ruskigt enkelt ut. Men är det antagligen inte.

– Men det kommer hela tiden utmaningar. Vi får fler och fler specialbeställningar. Whiskeyklubbar ska göra tillbringare av sin favoritwhiskey och flera per-

Franska Bleu Nature samlar varje år in mängder av drivved som de omformar till lampor, pallar och andra möbler.

Bean Bag i återvunnet material.

”Att återuppliva gamla material är en naturlig utveckling av återvinningsprocessen.”

De kallar sig trashformers. Av gamla banderoller skapas nya produkter.

Inghua Ting skapar design av gamla säkerhetsbälten.

UPCYCLING

soner kommer in med någon speciell flaska de hittat utomlands som är för vacker för att slängas.

Leif är lite stressad, han har beställningar som kräver intensivt jobb de närmsta tre månaderna. Jag tackar för mig och ringlar tillbaka på mysiga grusvägar.

Miljömedveten design

Fler svenska aktörer har satsat på upcycling. Ecoistic jobbar för en hållbar framtid. De importerar design av återvunna material.

– Vi ville komma bort ifrån skogsmulletänket, och istället göra miljömedveten design lite mer chic. Dessutom vill vi inte kompromissa designdelen. Delarna ska komplettera varandra, det ska inte vara en uppoffring att vara miljövänlig, säger Gisela Chand.

Bland produkterna hittar man bland annat spanska Vaho Works, som kallar sig trashformers. De använder gamla banderoller som material för att tillver-

ka väskor. En annan populär produkt är de så kallade Waste Bean Bags. Den spanske designern Benjamin Mordoh använder överblivna och gamla biltyger för att tillverka stora sittkuddar.

– Vi vill göra om det oönskade till något önskat. Utan att göra alltför stora avtryck i naturen.

Alla produkter är handgjorda och tillverkas på plats i Barcelona.

En av de senaste produkterna är biljardbollar. Gamla alltså. De omformas till salt- och pepparkar av företaget Cueboid. De gör också anteckningsböcker av gamla kretskort.

Hela upcyclingtrenden består egentligen av logiskt tänkande. Att minska våra utsläpp och sopberg och samtidigt tillverka schysst design. Att göra det som är nödvändigt. Det enda som krävs är att ha lite uppfinningsrikedom och en vilja. Så att vi kan minska de där 99 procenten. [d]

Leif Hauge gör en tillbringare av en ramlös flaska.

Storsäljaren är en gammal ölflaska.

